

פרשת ויקהל

מלאכה לצורך פרנסתו והן הל"ט מלאכות של ימות החול, עכ"ז ידע דששת ימים תיעשה מלאכה, היינו שלא יחשוב שהוא עושה אותם רק ידמה לו כאילו נעשית מאליה, דאם רוצה הקב"ה לפרנסו אז אפילו אם לא יעשה הן נעשות מאליהן וממילא יזהר בקדושת שבת, וא"ש והבן. וכעת אין הספר באר משה בידי אולי גם הוא פירש כן רישא דקרא, אבל הן דברים הראויים לאמור והבן.

◇ ◇ ◇

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גוי' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם ששת ימים תעשה מלאכה ויום השביעי יהיה לכם קדש גוי' [לה, א-ב]

ויקהל תרפ"א לפ"ק בוטערמין יצ"ו

ברש"י הקדים אזהרת שבת למלאכת משכן
לומר שאין צוין המשכן דומה שבת. וכבר עמדו המפרשים [אזה"ח פ' ויקהל ד"ה אלה הדברים בא"ד ובזה יתיישב] דכבר הזהיר משה לעיל בפ' תשא על אזהרת שבת אף אצל בנין המשכן. ועוד דשם הקדים מלאכת המשכן לאזהרת שבת, ומכאן הסמיכה לבד הורה לנו שאין דוחה שבת וכאן בא ללמד ע"י הקדימה דוקא. ועוד עמדו מהו 'לעשות', הא אדרבא הציווי היתה שלא לעשות ולשבות ממלאכה ביום השבת. גם קשה למה לא נזכר לעיל דמשה הקהיל את העדה על ציווי מלאכת המשכן ועל אזהרת שבת עד כאן.

ואקדים עוד לפרשה דיומא פרשת שקלים שקרינו היום, מאמר חכז"ל [במדב"ר יב, ג] נתקשה משה בכופר נפשו דישאל מה יתנו וכמה יתנו, והראהו הקב"ה מטבע של אש שהוציא מתחת כסא הכבוד ואמר כזה יתנו, מה המכוון במה שאמרו שהוציא מתחת כסא הכבוד, הול"ל סתמא הוציא

ויקהל משה גוי' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' גוי' [לה, א-ב]

כתבתי זאת מוצש"ק ויקהל תרצ"ב.

ראיתי לדקדק מהו 'לעשות אותם', אדרבא הא הציווי ה' שלא לעשות. ונראה לי עם מה שראיתי בספר באר משה בשם הקדוש ר' משה בן רבינו הקדוש בעל עבודת ישראל מקאזניטץ ז"ל זי"ע שהביא בשם רבינו ר' ר' אלימלך ז"ל זי"ע לדקדק ששת ימים תעשה מלאכה, תעשה מלאכה הול"ל. ואמר רבינו דידוע דאף דהאדם מוכרח לעשות דבר לפרנסתו, אבל ידע דאין הכל תלוי בעשייתו רק ברצון הבורא, כפי מה שרוצה לשלוח ברכה במעשי ידיו וכפי גזירתו של הקב"ה, כמאמר החכם [מבחר הפנינים מג] החריצות שקר והגזרה אמת, ועיין בחובת הלבבות [שער חשבון הנפש פ"ג] בזה, ואם גזר השם שיתפרנס בריוח אף אם לא יעשה נעשית המלאכה מעצמו, ואיש כזה שידוע זאת שאין הכל תלוי במעשי ידיו, לא יפריע עצמו ממצות השם אף אם יצטרך לבטל ממלאכתו כדי לילך למנין או לשאר דבר מצוה, ומכל שכן שומר שבת כראוי, ורק איש שח"ו יאמין שאם לא יעשה המלאכה יפסיד פרנסתו, איש כזה יבא לחלל שבת וכדומה מן העבירות עבור פרנסתו. וזה שאמר הכתוב ששת ימים תיעשה מלאכה, היינו שיחשב כאילו מלאכתו נעשית מאליה אז הוא בטוח שביום השביעי יהיה לו קדש ושבת שבתון לה', עכ"ד רבינו ר' אלימלך.

ובזה יש לפרש גם רישא דקרא, דידוע דמכאן למדו חז"ל [שבת צו, א] הל"ט מלאכות של ימות החול גימטריא אלה, והיינו אם דאלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, היינו דאף דהקב"ה צוה על האדם שיעשה